

Anyagtudomány és Technológia Tanszék

Hegesztés és rokon technológiák

Dr. Palotás és Prof. Kaplan nyomán

Fémek technológiája

Dr. Orbulov Imre Norbert
Anyagtudomány és Technológia Tanszék

1

Sajtoló hegesztési eljárások hőbevitel nélkül

2

Hidegsajtoló hegesztés

- Fémfelületek kohéziós kapcsolata megfelelően nagy nyomás alatt
- Hőbevitel nincs
- A nyomás hatására képlékeny alakváltozás jön létre, az atomok rácsparaméternyire kerülnek
- A képlékeny alakítás biztosítja a rácscsíkok párhuzamosságát és a szükséges gerjesztett állapotot

3

Ultrahangos hegesztés

- Az egyik darabot ultrahangosan rezgetik (>20 kHz) erőhatás alatt
- Helyi súrlódás és melegedés lép fel
- A kötést az alakváltozás és az újrakristályosodás hozza létre
- Ultrahangot átalakítóval állítják elő
 - Magnetostrikciós eljárás
 - Piezo elektromos eljárás (újabban gyakoribb)

7 / 48

7

Ultrahang előállítás

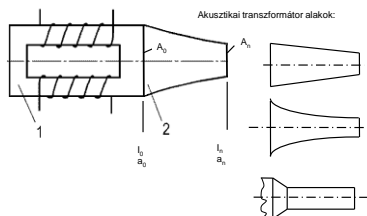
- Magnetostrikció: ferromágneses anyagok mágneses térben megváltoztatják a hosszukat. Ultrahang frekvenciával változó mágneses térben a hosszváltozás is ultrahang frekvenciával játszódik le
- Piezoelektromosság: némely kristály (kvarc, bárium-titanát) adott irányú feszültség hatásra változtatja a méretét. Ha a feszültség ultrahang frekvenciával változik, akkor a hosszváltozás is ultrahang frekvenciával játszódik le

8 / 48

8

Az ultrahang koncentrálható

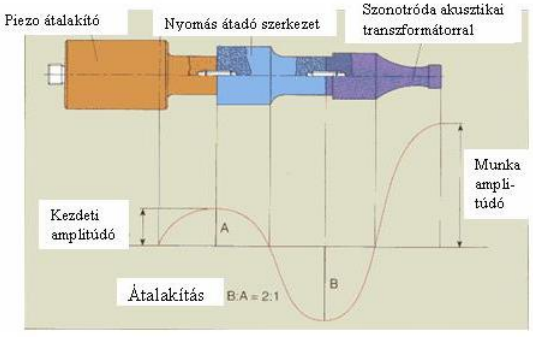

A rezgést a rezgő (1) hozza létre, a rezgő végénél levő amplitúdó és a rezgés intenzitása az akusztiikai transzformátorral (2) a keresztmetszetek arányában erősíthető

9 / 48

9

att Piezoelektromos esetben

Piezo átalakító Nyomás átvadó szerkezet Szonotróda akusztikai transzformátorral

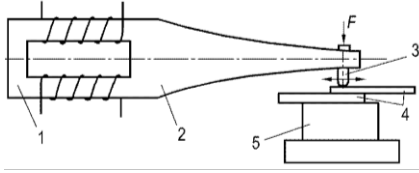
Kezdeti amplitúdó Munka amplitúdó

Átalakítás $B:A = 2:1$

10 / 48

10

att Magnetostrikciós esetben

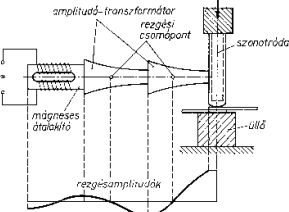
1 2 3 4 5

A rezgést a rezgő (1) hozza létre, a rezgő végénél levő amplitúdó és a rezgés intenzitása az akusztikai transzformátorral (2) a keresztmetszetek arányában erősíthető. Az üllőre (5) felfektetett daraboknak (4) a rezgést a szonotróda adja át erőhatás alatt.

11 / 48

11

att Ultrahangos ponthegesztés

amplitúdó-transzformátor rezgési csomópont szonotróda üllő

mágneses átalakító rezgésamplitúdók

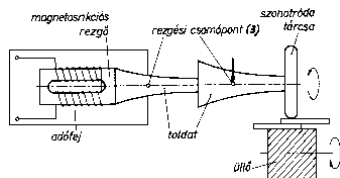
- Elektrotechnika
- Elektronika
- Huzalok

12 / 48

12

Ultrahangos vonalhegesztés

- Csomagolástechnika
- Teás- kávék zacskók zárása, konzervek zárása

13 / 48

13

Előnyök és hátrányok

• Sok vegyes kötéshez jó • Nincs hőhatásövezet • Jó mechanikai tulajdonságok • Nagyon vékony elemek • Az alkatrészek alig deformálódnak • Nem kell tisztítás • Kis teljesítmény kell	• Legfeljebb néhány mm vastagságig • Magnetostríkción átalakítók rossz hatásfokúak (piezo jó!) • Kötések közti távolság fontos • A kötési szilárdság szór (10% elfogadható)

14 / 48

14

Paraméterek és alkalmazás

• Hegesztési idő • 0,1...3 s • Hegesztési erő • 100...1000 N • Amplitúdó • 5...35 μm • Frekvencia • 15...60 kHz • Teljesítmény • 0,01...10 kW	• Elektronika, elektrotechnika • Élelmiszeripar • Csomagolástechnika • Autóipar • Gépipar

15 / 48

15

Nagy energiasűrűségű hegesztési eljárások

19

att Elektron sugaras hegesztés

- Elektron sugár olvasztja meg az anyagot (ömlesztő hegesztési eljárás)
- A katódból kilépő elektronokat nagyfeszültségű elektromos térrel gyorsítjuk
- A munkadarab az anóddal azonos potenciál van, a bele ütköző elektronok lefékeződnek és energiájukat átadják
- A nagy energiasűrűség (10^8 Wcm^{-2}) okán a fém megolvad és elgőzölög, a varrat mélyül

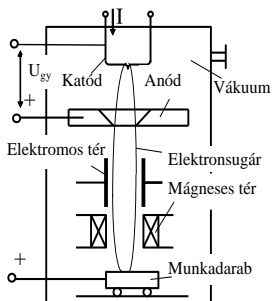
20 / 48

20

att Felépítés

- Elektron sebessége a gyorsító feszültségtől függ
 - $\sim 600U^{0,5} \text{ kms}^{-1}$
- Az elektron sugár fókuszálható
- Az elektron sugár irányítható

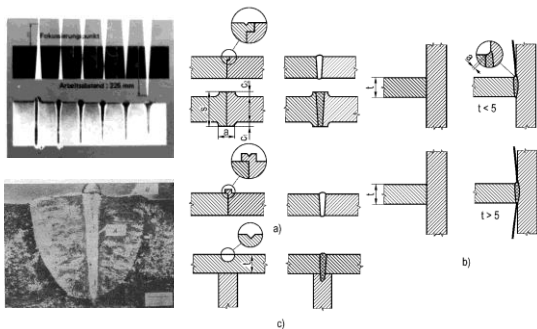
$$\vec{F} = e(\vec{v} \times \vec{B})$$

21 / 48

21

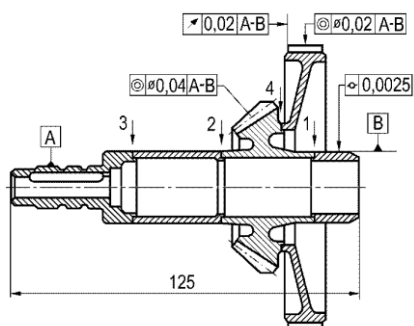
att Varrat alak

22 / 48

22

att Alkalmazási példa

23 / 48

23

att Paraméterek és alkalmazás

- Katódáram
 - 5...500 mA
- Gyorsító feszültség
 - 30...150 kV
- Hegesztési sebesség
 - 100...4800 mm/min
- Sugárteljesítmény
 - 1...60 kW
- Kamranyomás
 - 10^{-4} bar
- Minden anyag hegeszthető (kerámia is)
- Vákuumban a fémek tisztulnak
- Kedvező varratalak
- Belsőszűlött darabok is
- Nincs elhúzóadás
- A kamra mérete korlát
- Hadiipar...

24 / 48

24

Elektronsugaras hegesztés

1:57

<http://www.youtube.com/watch?v=HvYcEEt4K0A>

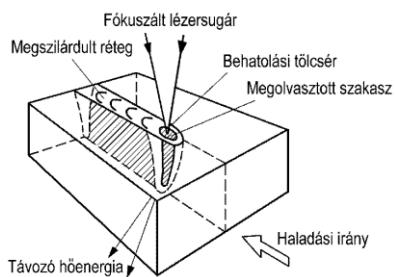
25

- A szó jelentése: fényerősítés gerjesztett sugárzással
 - Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation
- A lézersugár koherens és monokromatikus fénysugár
- A lézersugár jól fókuszálható
- A legnagyobb energiasűrűségű energiaforrás
- Hegesztés, vágás, felületi edzés stb.

26 / 48

26

Akár 20 mm mély beolvadás is elérhető

27 / 48

27

att Előnyök és korlátok

- Mély beolvasás
 - Vágás utáni azonnali hegesztés
 - Vegyes kötések is: fém – félvezető (processzor)
 - Vékony darabok átlapolat és peremkötése
 - Huzal kereszt- és párhuzamos kötése
- Lézerfény visszaverődése
 - Anyagminőség
 - Feketítés
 - Felületi érdesítés
 - Hullámhossz (kisebb jobb)

28 / 48

28

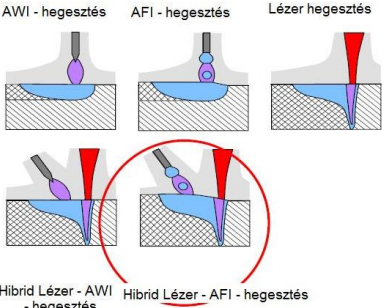
att Lézerhegesztés az autóiparban

29 / 48

29

att Hibrid lézersugaras hegesztés

30 / 48

30

Forrasztás

37

Forrasztás

- A forrasztás is kötési anyaggal záró kötési technológia
- A kötendő alapanyagok nem (!) olvadnak meg, nem hegesztési eljárás
- Eljárásai
 - Lágyforrasztás $T < 450^{\circ}\text{C}$
 - Kemény forrasztás $T > 450^{\circ}\text{C}$

38 / 48

38

Forrasztás

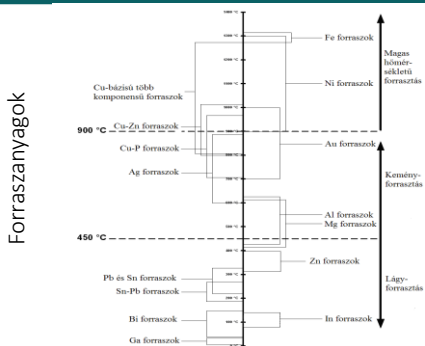
- Az összeillesztett darabok közti hézagokba folyik be a forraszanyag
- Tapadás, felületi diffúzió adja a kötést a forraszanyag kristályosodásakor
- A darabok közé hatolás segíti
 - Kapillaritás (hajszálcsovesség)
 - Hőmérsékleti gradiens
 - Gravitáció

39 / 48

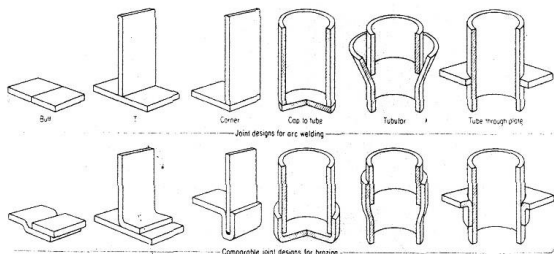
39

- A forraszanyag nedvesíti a munkadarabokat
 - Nedvesítési szög, $\theta < 90^\circ$
- A fémfelület tiszta (reve, oxid és zsírmentes)
 - Hevítéskor keletkező oxid eltávolítására folyósítószeret alkalmaznak
- Fontos a kapilláris hatás kihasználása
- Fontos a diffúziós folyamatok hatása

40

41

42

Forrasztások csoportosítása

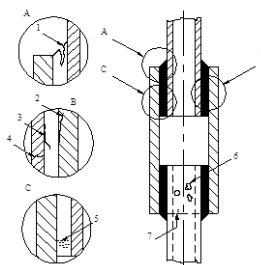
- Forrasztás hőmérséklete szerint
- A kötés alakja szerint
- A forrasztóanyag adagolási módja szerint
- A melegítés módja szerint
- Leggyakoribbak:
 - Lángforrasztás, kemenceforrasztás, indukciós forrasztás, mártó forrasztás, infrasugaras forrasztás, forrasztóhegesztés, ívforrasztás

43 / 48

43

Tipikus forrasztási hibák

- 1: repedés a forrasztásban
- 2: repedés az anyagban
- 3: határfelületi repedés
- 4: szemcseközi folyékony fém behatolás
- 5: keresztirányú repedés
- 6: Nagyméretű zárvány
- 7: Porozitás

44 / 48

44

Forrasztott kötések vizsgálata

• Roncsolásos • Nyíróvizsgálat • Szakítóvizsgálat • Metallográfia • Keménységmérés • Lefejtő vizsgálat • Hajlító vizsgálat	• Roncsolásmentes • Szemrevételezés • Penetrációs vizsgálat • Ultrahangos vizsgálat • Röntgen vizsgálat • Tömörségvizsgálat • Nyomáspróba

45 / 48

45
